

ПРОЕКТ

Засилване на капацитета на защитените територии чрез
иновативна методология за устойчиво развитие
(BIO2CARE)

в контекста на Програмата за трансгранично сътрудничество
INTERREG V-A GREECE-BULGARIA 2014 – 2020

ВЪТРЕШЕН ДОКУМЕНТ

Заклучения и поуки от инспекциите за достъпност по екопътеките по проекта
BIO2CARE

Тип документ: Доклад • Класификация: Вътрешна • Статус: Краен • Дата на издаване: 17.12.2020 г.

Работен пакет / Доставка: WP5. Интегриран подход - Препоръка за политиката / D5.5.4 ESAMEA посещение и популяризиране на новите пътища

Кратко описание: Този резултат представлява окончателния доклад за знанията, натрупани от провеждането на проверки за достъпност по нови екопътеки, проектирани и доставени в контекста на проекта BIO2CARE. В него са обобщени: а) заключенията от инспекциите / аутопсиите по новите пътеки в Керамоти и Прангалица и б) научените уроци от използването / прилагането на практика на „Ръководството за достъпни природни пътеки“ на BIO2CARE и по -специално на новата система за оценка, включена в нея. Докладът е достъпен в различни алтернативни формати за различни типове читатели с увреждания.

ПОЛЕЗНИК НА ПРОЕКТА

НАЦИОНАЛНА КОНФЕДЕРАЦИЯ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ, ГЪРЦИЯ

236, Ел. Венизелу, GR-163 41, Илиуполи, Атина, Гърция

Тел.: +30 210 99 49 837

Имейл: esaea@otenet.gr

Уебсайт: www.esaea.gr

ВЪНШНИ ЕКСПЕРТИ

ΔΟΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΙΚΕ

DOMI ANAPTIXIS IKE

133, Омония, GR-65403 Кавала, Гърция

Тел.: +30 2510 211063 & 64

Имейл: info@domikoinep.gr

Уебсайт: www.domikoinep.gr

europraxis

EUROPRAXIS M. IKE

4, Vergas (вход) & 251, Ел. Венизелу, GR-17673 Калитея, Атина, Гърция

Тел.: +30 210 95 21 313

Имейл: info@euro-praxis.com

Уебсайт: www.euro-praxis.com

Съдържание

1	Заключения от аутопсиите	6
1.1	Нова екопътека в Керамоти, в гората Коца Орман	6
1.2	Нова еко опашка в природния резерват Парангалица	11
2	Поуки, извлечени от използването на Ръководството на BIO2CARE на практика.....	17

Въведение

В контекста на Проект „Укрепване на капацитета на защитените територии чрез иновативна методология за устойчивост (BIO2CARE)“, компанията EUROPRAXIS MIKE, с дългогодишен опит в проекти за достъпност за хора с увреждания, се зае от името на Националната конфедерация на хората с увреждания в Гърция (ESAmеА), Която участва в BIO2CARE като бенефициент, за разработване на прототип наръчник за достъпни природни пътеки. Настоящото ръководство е разработено с основната цел да подпомогне създаването на две нови достъпни пътеки за отдих и наблюдение на птици в двете страни от Програмата за трансгранично сътрудничество „INTERREG V-A ГЪРЦИЯ-БЪЛГАРИЯ 2014-2020“.

В този контекст Ръководството (вж. Част А) предлага конкретни, правни и практически насоки, в съответствие с националното законодателство на двете страни и използвайки спецификации, насоки и добри практики от европейската и международната среда, за да се гарантира, че посещението на новите пътеки ще бъде възможно и задоволително за възможно най-широк кръг посетители, включително хора с намалена подвижност.

След това, въз основа на тези инструкции, в рамките на BIO2CARE, Община Нестос (бенефициент по проекта) пое отговорността да завърши и отвори за обществеността нова екопътека в рамките на Национален парк Източна Македония-Тракия, в района на общинския отдел Керамоти, където се намира гората КОЦА-ОРМАН, докато Дирекцията на Национален парк Рила (също бенефициент по проекта) за създаване на достъпна екопътека в рамките на парка, на който тя отговаря, в района на резерват ПАРАНГАЛИЦА.

След приключване на техническите работи по двете пътеки, Domi Anaptyxis IKE, от името на ESAmеА., Пое отговорността да инспектира тези две нови пътеки по отношение на тяхната достъпност и удобство за потенциални посетители с увреждания и като цяло с намалена подвижност. / независимост. За тези инспекции компанията следва методологията и прилага техниките, описани в гореспоменатото ръководство, като част от включената в нея Система за оценка на достъпността (вж. Част Б).

Целите на оценката на всяка пътека бяха:

- Да се идентифицират всички точки/проблеми на несъответствието на доставените работи с това, което е посочено в част А на гореспоменатото ръководство, и по този начин да се формулират предложения за бъдещи подобрения.
- За събиране на подробна информация и данни за достъпността, за да се формулират „Профил за достъпност“ и „Декларация за достъпност“ (виж Ръководство част Б, раздели D2 и D3) за всеки маршрут, тъй като това се счита за необходимо за информиране и привличане (ново) потенциални посетители с намалена подвижност.
- Да се разработят подходящи рекламни материали и кампании за популяризиране на новите еко-опашки на нови пазари/посетители.

В светлината на горното, този кратък доклад включва:

- заключенията, произтичащи от системните инспекции/аутопсии, извършени от Domi Anartyxis от името на E.S.A.meA, по новите пътеки на проекта BIO2CARE и
- уроците, извлечени от практическото прилагане на „Наръчника на BIO2CARE за достъпни природни пътеки“.

Следните данни за контакт се предоставят, ако някой се нуждае от допълнителна информация.

Лице за контакт
Александрос Мурузис Национална конфедерация на хората с увреждания, Гърция (E.S.A.meA.) Тел .: +30 6977 618182 Имейл: mourouzi@hotmail.com

1 Заключение от аутопсиите

1.1 Нова екопътека в Керамоти, в гората Коца Орман

Новата екопътека в Керамоти за наблюдение на флората и фауната в Националния парк на Източна Македония-Тракия е предназначена да привлече различни категории посетители, от любители на природата, студенти и туристи, до местни жители, които търсят малко упражнения и контакт с природата.

Състои се от "кръгла" пътека с обща дължина около 650 метра, която започва и завършва в една и съща точка, в Информационния център на Делта Нестос, който работи в района на Керамоти от делтата Нестос - Вистонида - Исмарида и делтата на Тасос Агенция за управление и се простира на североизток през прилежащата гора Kotza Orman (Mega Forest).

Сега, след приключване на интервенциите и изглаждане на пътеката, пътеката е напълно нежна, с права, твърда повърхност, без неравности и с почти нулеви напречни наклони, както и с минимални наклони локално по посоката на пътеката, където надморската височина варира между 1 и 4 м от морското равнище.

В сътрудничество с община Нестос и управителния орган на Делта Нестос - Вистонида - Исмарида и Тасос, Доми Анаптиксис и Европраксис, от името на E.S.A.meA. насрочени и завършени две (2) аутопсии на място, за да се провери достъпността и общото удобство на пътеката за различните категории посетители с намалена подвижност.

Първата аутопсия е извършена на 24.09.2020 г., когато са в ход техническите работи по оформянето на пътеката и тя е с формиращ характер. Това означава, че основната цел на одитите е да се установят значителни „пропуски в достъпността“ и да се формулират предложения за тяхното разрешаване в контекста на приключването на текущата работа. Тъй като техническите работи все още течеха, много забележки бяха взети предвид от техническия екип и накрая бяха включени в завършените работи.

Преди аутопсията и измерванията и контролите на място на място се проведе целенасочена среща, която беше координирана от членовете на екипа на проекта Domi Anaptixis-Europraxis, с:

- Представители на координиращия партньор по проекта BIO2CARE, т.е. от Университета на Демокрит в Тракия.
- Представители на община Нестос, т.е. на изпълнителния орган.

- Представители на Изпълнителя на Община Нестос, които са се заели с изграждането/озеленяването на пътеката, т.е. членове на техническия екип за изпълнението на новата пътека.
- Представители на управителния орган Delta Nestos - Vistonida - Ismarida и Thassos, т.е. на оперативния орган на пътеката.
- Представители на Асоциацията на префектурите на инвалидите на префектура Кавала, като представителни потребители на новата пътека.

По време на тази среща на екипа от одитори беше дадена възможност да задава въпроси под формата на интервю и да получава отговори от всички заинтересовани страни, свързани с попълването на предварителните контролни листове (вж. Система за оценка, формуляри „А“). Срещата се проведе в заседателна зала в информационния център Delta Nestos.

Втората аутопсия е извършена един месец по -късно, на 27.10.2020 г., след връчването на екопътеката и има обобщаващ характер. Тоест (повторните) контроли имаха за основна цел записването на крайните условия за достъп и събирането на подробни измервания и данни за достъпност за пълната и валидна информация за потенциалните / заинтересованите посетители на пътеката.

И при двете аутопсии екипът от инспектори прилага методологията и техниките за инспекция и измерване, посочени в "Системата за оценка на достъпността", разработена по проекта BIO2CARE и включена в част Б на гореспоменатото ръководство.

В процеса присъстваха като представителни потребители/посетители, сляпо лице/ползвател на бяла бастун (председателят на Асоциацията на префектурите на инвалидите в Кавала), както и лице с инвалидна количка (член на Управителния съвет на Асоциацията). Също така в част от процеса присъстваха служители на Общината и ръководители на Оперативния орган, което даде възможност на техните представители да обсъдят с инспекторите констатациите, слабостите и евентуалното им въздействие върху различни категории посетители, което предизвика техния интерес за възстановяване на редица проблеми, които бяха идентифицирани възможно най -скоро и дори извън жизнения цикъл на проекта.

Въз основа на констатациите от одита се преценява, че новата следа представя следните положителни елементи (в обобщение):

- Лесен е за достъп, тъй като започва от информационния център Delta Nestos, който е познат на местните, свързан е с местни транспортни

средства, има вътрешен двор с паркоместа, предназначени за хора с увреждания, има рампа за достъп до сградата и нейният персонал е готов да посрещне обществеността и да предостави информация и информация за пътеката, както и обиколка на пътеката в зависимост от тяхната наличност и метеорологичните условия.

- Това е от особен екологичен интерес, тъй като в самоиздържащата се крайречна гора Kotza Orman са запазени малки сладководни влажни зони, където човек лесно може да се възхищава на птици, които или живеят там, или ги посещават периодично, и като цяло гнезди и храни много птици, бозайници, земноводни и влечуги.
- Той е кръгъл, което улеснява слизането / качването на посетители с намалена подвижност от една и съща точка, без да е необходимо да преместват транспортното си превозно средство до друга точка, за да ги вземат след края на разходката.
- Определен е като „ЛЕСЕН“ и има подходяща дължина, нито твърде къса, нито твърде дълга, която се очаква да обслужва различни категории посетители с намалена подвижност.
- Има минимални наклони, специално оформена, твърда и плътна, движеща се повърхност, без тесни или опасни проходи / точки.
- Създава безопасен „коридор“, който е свободен от препятствия както по ширина (най -малко 1,5 м., Която позволява на потребителите на инвалидни колички да се въртят), така и по височина (най -малко 2,3 м. На разстояние от дървета и клони) и който е защитен от дървени парапети от двете страни.
- Има указателни табели за ориентиране и информация както в началната точка, така и по маршрута, които да насочват посетителите и да ги информират за интересните места и съоръженията, включени в тях.
- Парапетите, които съществуват по цялата дължина на пътеката, от двете страни на пътеката, са поставени на две различни височини (75 и 90 см), така че да функционират и като (а) перила за слепи хора, (б) помощна дръжка за хора със зрителни увреждания и лица с намалена подвижност и в) спомагателна дръжка за потребители на инвалидни колички.
- Маршрутът включва редовни точки за почивка (общо шест, на всеки 70-90 м.), С дървени седалки и допълнително пространство отстрани за паркиране на инвалидни колички.
- Маршрутът включва оборудване (например кофи за боклук, тоалетна) в подходящи размери и спецификации за хора с увреждания, включително ползватели на инвалидни колички.

- Маршрутът води до точка, където пътеката се среща с реката / лагуната, където е създадено достъпно място за наблюдение на птици и наблюдение, на специална платформа, достъпна за потребителите на инвалидни колички, с покрита зона (павилион) и информационни знаци за крайречна гора Керамоти.
- По маршрута е разрешено посещение с кучета водачи и / или кучета помощници.
- Маршрутът може да бъде посещаван цялогодишно и е подходящ за посещение през повечето часове на деня, ако разбира се метеорологичните условия го позволяват.

От друга страна, въз основа на констатациите от одита се преценява, че новата следа представя следните елементи, които трябва да бъдат разгледани, подобрени или взети под внимание (в обобщение):

- Счита се за необходимо да се конфигурират места за паркиране с подходящи спецификации за превозни средства за хора с увреждания в съответствие с националните стандарти.
- Счита се за необходимо да се конфигурира достъпен маршрут (павирана пътека, съгласно националните стандарти), който да свързва Центъра с началната / крайната точка на достъпната пътека (приблизително 40 м.)
- Необходимо е допълнително да се обработват парапетите (горната част на парапетите) по маршрута, така че (а) те да не са груби (без щифтове и т.н., които могат да причинят нараняване) и (б) да носят известия във формат на Брайл (етикети) за посочване на промени и идентифициране по пътя на характеристиките, които представляват интерес за посетителя (напр. информационни табла, места за почивка / гледане, кошчета, тоалетни и т.н.)
- Необходимо е да се интегрират тактилни табели като цяло (релефни и / или на брайлово писмо) в съществуващата система за обозначаване, така че наличната информация (инструкции за ориентация и информация за посетителите) да е достъпна за слепи / хора с увредено зрение.
- Желателно е по протежение на пътеката да се постави защитна лента с височина до 10 см (например в долната част на парапетите) за удобство на потребителите на бяла бастун.
- Редовното поддържане на трасето (почистване, подрязване, отстраняване на падналите клони, плевене, поддръжка на дървени конструкции и др.) Се счита за особено важно.

- Счита се за важно персоналът на Информационния център да получи специализирано обучение за обслужване / обиколка / информация на хора с увреждания.
- Желателно е Центърът да бъде оборудван с оборудване и устройства, подходящи за гости с увреждания (напр. Подходящи ръчни инвалидни колички с дебели колела за обществена употреба, голф тип малки електрически превозни средства със седалка за потребители на инвалидни колички за пътеки, инсталиране на перископи на подходящи височини за всички, автономна система за водещи обиколки и др.).
- Желателно е информационният материал, който е на разположение на посетителите в Информационния център, да се транскрибира в алтернативни достъпни формати (достъпни електронни формати, в аудио формат, във видео формат с рендериране на езика на знаците, в брайлов формат, в LargePrint, лесно -формат за четене и др.).
- Желателно е да се подобри достъпността на Центъра (изграждане на достъпна тоалетна, добавяне на тактилни маркировки към експонатите и фотоизложбата, интегриране на алтернативни начини за информация/презентации, напр. Аудио описания, описания на жестомимичен език и т.н. .)
- Счита се за важно Информационният център да формулира специален аварийен план, който да отчита нуждите на посетителите с увреждания.

В заключение, новата екопътека в Керамоти е важна и иновативна за страната възможност за хората с намалена подвижност да се радват на достъп до природата.

По -специално се счита, че има функции, които значително ще улеснят посещението, независимо или с придружител, от хора с увреждания на мобилността (хора, използващи бастун и т.н.), хора в инвалидни колички (почти всички видове), хора с ограничени възможности зрение и слепи хора, използващи куче водач и/или бяла бастун.

В случай на слепи посетители, гости с увредено зрение и посетители в инвалидни колички, се препоръчва посещението да бъде придружено от придружител/помощник и/или компания.

Маршрутът е достъпен и за глухи или хора с увреден слух, както и за хора с интелектуални/ когнитивни увреждания, въпреки че на този етап не са включени някои евентуално желани корекции/ съоръжения, специално насочени към тези категории.

1.2 Нова еко опашка в природния резерват Парангалица

Новата екопътека в Парангалица за наблюдение на флората и фауната в Национален парк Рила е предназначена да привлече различни категории посетители, от любителите на природата, учениците и туристите, до местните, които търсят малко упражнения и контакт с природата.

Това е прав, но по същество „кръгъл“ маршрут с обща дължина около 400 метра, който започва и завършва в една и съща точка, в обект за наблюдение на птици, разположен в покрайнините на природния резерват „Парагалица“, на европейската пътека Е4, където презентации, обиколки и образователни дейности се провеждат от Дирекцията на Национален парк „Рила“ и се простират на югоизток през прилежащата гора, където се намира един от осемте входа на Националния парк.

Сега, след интервенциите и изглаждането на пътеката, пътеката е сравнително нежна, има повърхност, която се състои главно от естествена почва с някои естествени неравности на местно ниво и малки напречни склонове (по -малко от 7 градуса), както и някои относително стръмни склонове локално по трасето (по -малко от 10 градуса), което е нагоре с надморска височина, започваща от 1484 м. завършваща на 1500 м. (т.е. 16 м. разлика)

В сътрудничество с Дирекцията на Национален парк Рила, компаниите Domi Anartyxis и Europraxis, от името на E.S.A.meA. планира и провежда аутопсия на място, за да провери достъпността и общото удобство на маршрута до различните категории посетители с намалена подвижност.

Аутопсията е извършена на 29 и 31 октомври 2020 г., когато са приключили техническите работи по озеленяване на пътеката и тя има обобщаващ характер. Тоест, основната цел на одитите беше да уловят крайните условия за достъп и да съберат подробни измервания и данни за достъпността за пълната и валидна информация за потенциалните / заинтересованите посетители на маршрута.

За одита екипът от одитори/инспектори приложи методологията и техниките за инспекция и измерване, посочени в "Системата за оценка на достъпността", разработена по проекта BIO2CARE и включена в част Б на гореспоменатото ръководство.

Поради прилаганите ограничителни мерки за справяне с пандемията COVID19, в последния момент представителните потребители / посетители не успяха да участват в процеса, както първоначално беше планирано. Също така в част от процеса присъстваха ръководители на дирекцията като „орган за изпълнение

и експлоатация“ на новата пътека, което даде възможност на нейните представители да обсъдят с инспекторите констатациите, слабостите и евентуалното им въздействие върху различни категории посетители , което предизвика интереса им за възстановяване на редица проблеми, които бяха идентифицирани възможно най -скоро и дори отвъд жизнения цикъл на проекта BIO2CARE.

Точно преди посещението на място на озеленената пътека се проведе целенасочена среща с членове на екипа по проекти на нашите компании (т.е. инспекторите) и представители на дирекцията. По време на тази среща екипът от одитори имаше възможност да задава въпроси и да получава отговори от всички, които участват в изграждането и управлението на новата пътека, които са свързани с попълването на подготвителните формуляри (вижте Система за оценка - Форми „А“). Срещата беше домакин в новия Парк информационен център на парка (също сключен с финансиране по проекта BIO2CARE), до централата на Дирекцията в град Благоевград.

Въз основа на констатациите от одита се преценява, че новата следа представя следните положителни елементи (в обобщение):

- Има лесен достъп, като се започне от съществуваща зона за наблюдение на птици (с павилиони, маси за пикник, химическа тоалетна и т.н.), разположена в покрайнините на природен резерват Парагалица, само на 500 м след ски курорта Картала, място, добре познато на местните жители , има място за паркиране, има рампа за достъп до озеленената пътека и от време на време е домакин на посещения, екскурзии, организирани / групови наблюдения на птици и образователни дейности от персонала на ръководството на парка, в зависимост от наличността и метеорологичните условия.
- Това е от особен екологичен интерес, тъй като е естествено убежище за ендемични птици и животни в среда с несравнима красота в покрайнините на строго защитената зона.
- Входът на пътеката има свободно място за слизане, например на хора в инвалидни колички, от кола или малък микробус, а има и специална платформа/ мост от дърво, на която има информационна/ информационна табела за парка, в Български, английски и брайлово писмо.
- Той е по същество кръгъл, което улеснява слизането/качването на посетители с намалена подвижност от една и съща точка, без да се налага да преместват транспортното си превозно средство до друга точка, за да ги вземат след края на разходката.

- Той е сравнително кратък, който се очаква да обслужва различни категории посетители с намалена подвижност.
- Има малки наклони, относително гладка повърхност на движение, предимно твърда и плътна, без тесни или особено опасни проходи/точки.
- Създава безопасен „коридор“, който е свободен от препятствия както по ширина (най -малко 1,5 м, което позволява на потребителите на инвалидни колички да се въртят), така и по височина (най -малко 2,3 м на разстояние от дървета и клони) и който е защитен с дървен парапет от една страна.
- Има указателни табели за ориентиране и информация както в началната точка, така и по маршрута, които да насочват посетителите и да ги информират за интересните места и съоръженията, включени в тях.
- Парапетите, които съществуват по цялата дължина на пътеката от едната страна на пътеката, се поставят на височина 90-95 см, така че да функционират като (а) перила за слепи хора и (б) помощна дръжка за хора с ограничено зрение и хора с намалена подвижност.
- Парапетите, които съществуват по цялата дължина на пътеката от едната страна на пътеката, имат подходяща обработка на перилата (горната част на парапетите): (а) така че да не са груби (да нямат щифтове и т.н. които могат да бъдат нараняващи) и (б) да имат известия (етикети) на брайлово писмо за промени в адреса и за идентифициране на характеристики, които представляват интерес за посетителя (например информационни табла, места за почивка и т.н.)
- В съществуващата система за обозначаване има тактилни маркировки (на брайлово писмо), така че наличната информация (информационна информация) да е достъпна за слепи/хора с увредено зрение.
- Маршрутът включва на редовни интервали точки за почивка / почивка (общо шест, на всеки 35-40 м.), С дървени седалки и допълнително пространство отстрани за паркиране на инвалидни колички.
- След първите 200 метра, проектирани за нуждите на посетители с увреждания, старата пътека продължава още 150-200 м. На място, където пътеката се среща с реката (мостовете), без особени препятствия, много стръмни склонове или тесни проходи, но с очевидно повече неравности по земята и без парапет.
- По маршрута е разрешено посещение с кучета водачи и/или кучета помощници.

- Маршрутът може да бъде посещаван цялогодишно и е подходящ за посещение през повечето часове на деня, ако разбира се метеорологичните условия го позволяват.
- Информационният материал, достъпен за посетителите на Информационния център, е достъпен и в печатна форма на Брайл.

От друга страна, въз основа на констатациите от одита се преценява, че новият маршрут представя следните елементи, които трябва да бъдат разгледани, подобрени или дори по-общо (накратко):

- Счита се за необходимо да се конфигурират местата за паркиране (паркиране) на мястото на пристигане, с подходящи спецификации за превозни средства за хора с увреждания в съответствие с националните стандарти.
- Счита се за важно да се конфигурира съществуващата инфраструктура на мястото на пристигане (павилиони, тоалетни, пейки, алея и т.н.), с подходящи спецификации за посетители с увреждания, в съответствие с националните стандарти и международните добри практики.
- Необходимо е да се конфигурира достъпен маршрут, който да свързва точката за наблюдение/наблюдение на птици с началната/крайната точка на изградената пътека (приблизително 200 м.)
- Желателно е по протежение на пътеката да се постави защитна лента с височина до 10 см (например в долната част на парапетите) за удобство на потребителите на бяла бастун.
- Счита се за важно позициите на прекъсване да бъдат предефинирани, така че да са в продължение на пътя, а не в рамките на минимално необходимата свободна ширина. Също така, сегашното им положение (от страната, която е водещият парапет), по същество създава прекъсвания в слепата система за насочване (те падат върху пейките и моите гости могат да седнат върху тях) и се препоръчва те да бъдат преместени от противоположната страна. Също така се препоръчва регулиране на височината и дълбочината на седалките (те са много ниски и плитки).
- Важно е да информирате посетителите за височината на покривите на информационните табла, тъй като много високи хора могат да ги ударят.
- Редовното поддържане на трасето (почистване, подрязване, отстраняване на падналите клони, плевене, поддръжка на дървени конструкции и др.) Се счита за особено важно. Особено от страната на парапета, който действа като водач, винаги трябва да се гарантира, че

няма изпъкнали клони и трева на земята, така че да няма риск от нараняване.

- Желателно е да се включат разпоредби за хора с увредено зрение и глухи хора / потребители на жестомимичен език в съществуващата информация / информационна табела (съществуващите конвенционални знаци имат много малки букви, дълги текстове и т.н.).
- Желателно е да се направи допълнително преодоляване на някои части от маршрута, където земята показва относително силни естествени неравности (стърчащи скали/камъни) и напречни или надлъжни склонове.
- Счита се за важно персоналът на Информационния център да получи специализирано обучение за обслужване/обиколка/информация на хора с увреждания.
- Желателно е Центърът да бъде оборудван с оборудване и устройства, подходящи за гости с увреждания (напр. Подходящи ръчни инвалидни колички с дебели колела за обществена употреба, малка електрическа инвалидна количка за голф със седалка и инвалидна количка за обиколки, консумативи и инсталиране на перископи на подходяща височина за всички , автономна система за пътуване и др.).
- Желателно е информационните материали, достъпни за посетителите на Информационния център, да се транскрибират в допълнителни алтернативни достъпни формати (достъпни електронни формати, в аудио формат, във видео формат с рендиране на жестомимичен език, в брайлов формат, във формат LargePrint, лесно -формат за четене и др.).
- Желателно е да се подобри достъпността на Центъра (конфигуриране на паркомясто за превозни средства с увреждания, създаване на достъпна тоалетна, интегриране на алтернативни начини за информация, напр. Аудио описания, описания на езика на знаците и т.н.)
- Счита се за важно Информационният център да формулира специален аварийен план, който да отчита нуждите на посетителите с увреждания.

В заключение, новата екопътека в Парангалица е важна и пионерска за страната възможност за хората с намалена подвижност да се радват на достъп до природата.

По -специално се счита, че има функции, които значително ще улеснят посещението от хора с увреждания на подвижността (хора, използващи бастун и т.н.), хора, използващи инвалидни колички (почти всички видове), хора с увредено зрение и слепи, използващи куче водач и/ или бял бастун.

Някои посетители може да се наложи да посетят пътеката, придружена от асистент. Маршрутът е достъпен и за глухи или хора с увреден слух, както и за хора с интелектуални/когнитивни увреждания, въпреки факта, че на този етап не са включени някои евентуално желани корекции/съоръжения, специално насочени към тези категории.

2 Поуки, извлечени от използването на Ръководството на BIO2CARE на практика

Наръчникът (в част Б) представя техники и практически инструменти, които могат да бъдат използвани при изграждането и/или подобряването на достъпни природни пътеки (например в рамките на обект Натура 2000), но те също могат да поддържат:

- процесът на инспекция на пътеките за идентифициране на пречки и проблеми за различни категории посетители с намалена подвижност, например с цел подобряване на достъпността и опита като цяло за възможно най-много посетители с намалена подвижност,
- процеса на описание на достъпността на пътеката, например с цел привличане, информиране и насочване на посетители с намалена подвижност.

По-конкретно, той представя техники и инструменти за следните процеси:

- Настройка-планиране, т.е. първоначално събиране на необходимата информация и подробности за проектиране и подготовка на инспекции, като обща информация за местоположението на района/пътеката, естеството, съдържанието и управителния орган, мотивите за оценка и целите, всички ограничения, и т.н.
- Извършване на инспекция, т.е. събиране на първични данни за достъпността на района/пътеката и използването от различни видове посетители с намалена подвижност, като измервания и данни, записани от инспектори, интервюта, снимки и др.
- Анализ на данни - отчитане, т.е. организиране и анализ на данни и извеждане на изводи за препятствия, недостатъци, неприятности, рискове и т.н. на района/пътеката за различни видове посетители с намалена подвижност, както и представяне на обобщени резултати.
- Вземане на решения, т.е. класиране на записани проблеми и оформяне на предложения за тяхното разрешаване, както и съставяне на интегрирани работни планове и подходящи мерки за подобряване и увеличаване на трафика на сайта.
- Създаване на полезни описания за целевите групи, т.е. събиране на допълнителни данни и информация (напр. Допълнителни снимки и видеоклипове, информация за други близки сайтове и забележителности и т.н.) и създаване на полезен информационен материал („профил за достъпност“) за посетители с намалена подвижност, което им помага да

се запознаят и оценят наличните възможности и да действат/подготвят се съответно преди и/или по време на посещението си.

С опита, който натрупахме от провеждането на горните проверки, в съответствие със спецификациите на Ръководството ни гарантира, че посочените в него техники и инструменти:

- съставляват единна интегрирана система за оценка на пътеки и инфраструктури в природата,
- да служат за оценка на редица характеристики и фактори, които влияят на посещението и преживяванията за различни видове посетители с намалена подвижност, а не просто да оценяват достъпността или спазването на действащите директиви и разпоредби,
- могат лесно да се прилагат от инспектори от различен произход, без да се изискват специални познания или задълбочени познания по проблемите на уврежданията или достъпността, или техники за оценка на хора с увреждания и т.н.,
- може да се прилага от персонала на различни органи, в контекста на самооценка, без да се изисква представително/реално потребителско тестване,
- трябва да са лесни за използване, без да изискват прекомерни разходи по отношение на време, необходими ресурси или оборудване,
- може да помогне за идентифицирането и насърчаването не само на проблеми, но и на положителни характеристики, които се считат за важни от гледна точка както на тяхното представяне, така и на тяхната защита, когато става въпрос за предстоящи/бъдещи редизайн и допълнителни намеси,
- може да бъде приложено само от едно лице, въпреки че се предлага създаването на малка група от най-малко трима (3) инспектори, които ще работят колективно, за да постигнат по-обективни и надеждни резултати и да завършат процеса по-бързо (в зависимост от обхват/пътека и желаната „дълбочина“ на оценката).

Като заключения обаче се посочват следните:

- В зависимост от нуждите, целта и обхвата на всяка оценка е необходима внимателна подготовка за попълването и организирането на предварителните листове (формуляри „А“) и избора на необходимите контролни листове (формуляри „В“).

- Смята се, че в бъдеще може да е полезно да се създаде съкратена версия на Системата (с по-малко листове, контролно-пропускателни пунктове и т.н.), която да бъде по-практична за малки проверки (кратки маршрути с ограничен брой функции, оборудване и др.).
- Листовете в съществуващата им форма (отпечатани), в зависимост от броя им (които зависят от обхвата на инфраструктурата, оборудването, кръстовищата в пътеките на пътеката, броя на входовете/изходите и т.н.), могат да бъдат трудни за инспекторите управлявайте и попълвайте по време на прегледа на всяка пътека. Ето защо се счита за критично да се пристъпи към създаването на електронно приложение, като цифрова версия на настоящата система за оценка, която ще позволи проектирането и провеждането на целия процес на инспекция чрез таблет, включително запис/съхранение на измерванията и снимки на място. Важни елементи/предимство на това приложение ще бъде възможността директно да експортирате само необходимите листове за всеки случай, лекотата на организиране и споделяне на информация и лекотата на експортиране на автоматизирани обобщения и отчети (декларация за достъпност, профил за достъпност, списъци с функции/въпроси, които се нуждаят от подобрение и др.).